

Базильчук О. В.
Хмельницький національний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ В СТРУКТУРІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДО РОБОТИ З ВІДНОВЛЕННЯ ЗДОРОВ'Я СПОРТСМЕНІВ

У статті охарактеризовано когнітивний компонент у структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. Проаналізовано результати поінформованості студентів щодо особливостей майбутньої професійної діяльності, пов'язаної з відновленням здоров'я спортсменів, яка включала теоретичну обізнаність щодо методів, принципів і засобів відновлення здоров'я спортсменів засобами фізичної реабілітації. Вивчено рівень ознайомлення майбутніх фахівців з фізичної реабілітації з системою заходів, необхідних для застосування з метою відновлення здоров'я після отриманої травми, втому або після захворювання спортсменів.

Ключові слова: когнітивний компонент, структура, готовність, майбутні фахівці з фізичної реабілітації, робота, відновлення здоров'я спортсменів.

Базильчук О. В. Характеристика когнитивного компонента в структуре готовности будущих специалистов по физической реабилитации к работе по восстановлению здоровья спортсменов. В статье охарактеризованы когнитивный компонент в структуре готовности будущих специалистов по физической реабилитации к работе по восстановлению здоровья спортсменов. Проанализированы результаты осведомленности студентов об особенностях будущей профессиональной деятельности, связанной с восстановлением здоровья спортсменов, которая включала теоретическую осведомленность о методах, принципах и способах восстановления здоровья спортсменов средствами физической реабилитации. Изучен уровень ознакомления будущих специалистов по физической реабилитации с системой мер, необходимых для применения с целью восстановления здоровья после полученной травмы, усталости или после заболевания спортсменов.

Ключевые слова: когнитивный компонент, структура, готовность, будущие специалисты по физической реабилитации, работа, восстановление здоровья спортсменов.

Bazył'chuk O.V. The characteristic cognitive component in the structure of readiness of the future experts in physical rehabilitation to work to restore the health of athletes. The article described the cognitive component in the structure of readiness of the future experts in physical rehabilitation to work to restore the health of athletes. The results of the awareness of students about the features of the future professional activities related to the restoration of the health of athletes, which included theoretical knowledge about the methods, principles and methods of restoring the health of the athletes physical rehabilitation facilities. In our study, cognitive component in the structure of future specialists in physical rehabilitation work to restore the health of athletes is regarded as an integral quality of the individual, providing its desire to realize their cognitive potential in solving professional tasks related to the activities aimed at restoring health of athletes. Investigating the matter, we found that modern expert in physical rehabilitation can successfully meet its tasks in professional activity only necessary for having this professionally oriented knowledge. Studied the level of familiarization of future specialists in physical rehabilitation from a system of measures necessary for the application in order to restore health after an injury, fatigue or illness after the athletes.

Keywords: cognitive component, structure, readiness, future specialists in physical rehabilitation, job, restoring the health of athletes.

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень та публікацій. В умовах реформування вищої освіти, забезпечення конкурентоспроможності фахівців на ринку праці, особливої актуальності набуває проблема формування готовності студентів до майбутньої професійної діяльності. Вітчизняні (Н. О. Белікова [1], М. Я. Романишин [3], Л. П. Сущенко [5] та ін.) та зарубіжні (J. Gotlib [6] та ін.) науковці приділяють особливу увагу характеристиці когнітивного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до професійної діяльності, який визначається теоретичною обізнаністю студентів.

Рівень професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів забезпечується рівнем оволодіння ними необхідних професійних знань. Тому вивчення стану теоретичної готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів вбачаємо актуальним.

Формулювання мети дослідження. Мета дослідження полягає у характеристиці когнітивного компоненту у структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Методи дослідження: 1. Аналіз науково-педагогічної та довідкової літератури щодо характеристики когнітивного компоненту у структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. 2. Проведення анкетування студентів вищих навчальних закладів та аналіз його результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У нашому дослідженні когнітивний компонент у структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів розглядається як інтегральна якість особистості, що забезпечує її прагнення реалізувати свій когнітивний потенціал у вирішенні професійних завдань, пов'язаних з діяльністю, спрямованою на відновлення здоров'я спортсменів. Досліджуючи це питання, ми з'ясували, що сучасний фахівець з фізичної реабілітації може успішно вирішувати поставлені перед ним завдання у професійній діяльності тільки володіючи необхідними для цього професійно орієнтованими знаннями.

З метою виявлення стану теоретичної готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів нами було здійснено анкетування 812 студентів вищих навчальних закладів, 38 студентів Бердянського

державного педагогічного університету, 58 студентів Вінницького державного педагогічного університету, 76 студентів Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту, 49 студентів Дрогобицького державного педагогічного університету, 46 студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, 84 студенти Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука, 70 студентів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 50 студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 43 студенти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 70 студентів Харківської державної академії фізичної культури, 65 студентів Херсонського державного університету, 29 студентів Хмельницького інституту соціальних технологій університету «Україна», 91 студент Хмельницького національного університету, 43 студенти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Результати опитування майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, професійна діяльність яких буде спрямована на відновлення здоров'я спортсменів свідчать, що 40,42% респондентів мають достатній рівень поінформованості щодо особливостей своєї майбутньої професійної діяльності; у 33,93% респондентів виявлено частково достатній рівень; 15,52% опитаних студентів вказують на достатній свій рівень власної поінформованості щодо особливостей своєї майбутньої професійної діяльності, пов'язаної з відновленням здоров'я спортсменів; 10,13% опитаних студентів важко відповісти на це запитання (рис. 1).

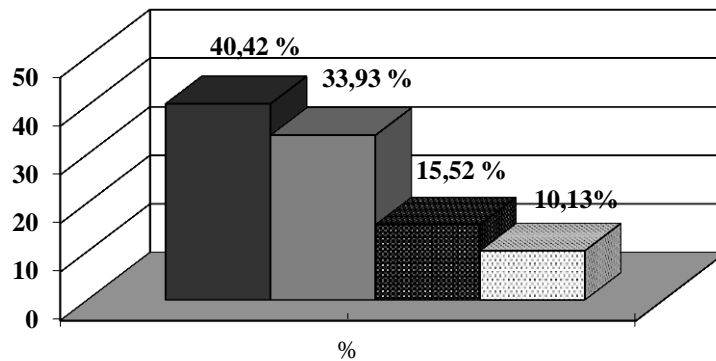

Рис. 1. Розподіл відповідей студентів щодо їх рівня поінформованості про особливості своєї майбутньої професійної діяльності, пов'язаної з відновленням здоров'я спортсменів (%)

Аналіз результатів анкетування майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, професійна діяльність яких буде пов'язана з відновленням здоров'я спортсменів, вказує на те, що більшість опитаних студентів достатньо або частково поінформовані щодо методів, принципів і засобів відновлення здоров'я спортсменів (36,46% та 41,71% відповідно); 13,79% респондентів стверджують, що у них не достатній рівень поінформованості щодо методів, принципів і засобів відновлення здоров'я спортсменів; 8,03% опитаним студентам було важко відповісти (рис. 2).

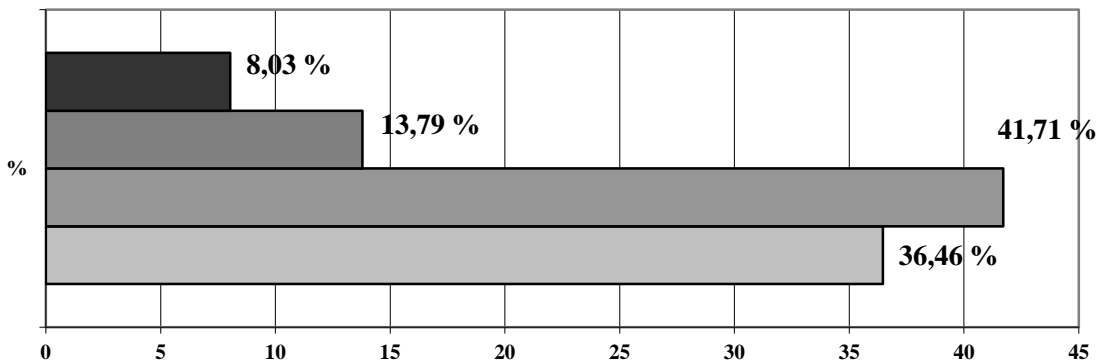

Рис. 2. Розподіл відповідей студентів щодо їх рівня поінформованості про методи, принципи і засоби відновлення здоров'я спортсменів (%)

Результати анкетування майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, професійна діяльність яких буде пов'язана з відновленням здоров'я спортсменів, вказують на те, що більшість опитаних студентів на достатньому або частково достатньому рівні поінформовані щодо причин захворювань спортсменів, які займаються різними видами спорту (36,99% і 39,85% опитаних студентів відповідно); 15,11% респондентів стверджують, що вони не достатньо поінформовані щодо цих причини; 8,05% опитаних студентів важко відповісти. Прослідковується тісний взаємозв'язок між знаннями з причин захворювань спортсменів, які займаються різними видами спорту, та рівнем поінформованості щодо методів, принципів і засобів відновлення здоров'я спортсменів після травм і різних захворювань.

Аналіз даних опитування майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, професійна діяльність яких буде пов'язана з відновленням здоров'я спортсменів, свідчать про те, що у 36,49% та 35,42% опитаних студентів відповідно достатній і частково достатній рівень теоретичних знань, необхідних для майбутньої професійної діяльності; 17,77% респондентів вважають, що їх рівень теоретичних знань, необхідних для майбутньої професійної діяльності спрямованої на відновлення здоров'я спортсменів, є недостатнім; 10,32% опитаних студентів важко було відповісти.

Вважаємо, що побудова навчально-тренувальних програм для спортсменів без урахування їхніх індивідуальних

особливостей, рівня підготовленості та завдань навчально-тренувальних занять, недотримання норм техніки безпеки, санітарно-гігієнічних норм проведення навчально-тренувальних занять, можуть призвести до виникнення спортивного травматизму.

Аналіз результатів анкетування майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, професійна діяльність яких буде спрямована на відновленням здоров'я спортсменів, переконливо свідчить, що більшість респондентів, а саме 45,85% повністю та 28,56% частково поінформовані щодо причин і наслідків виникнення спортивного травматизму. Однак, 16,92% опитаних студентів не достатньою мірою поінформовані щодо причин і наслідків виникнення спортивного травматизму; важко відповісти було 8,67% опитаних студентів.

На сьогоднішній день, в тренувальних і змагальних умовах, спортсмени долають значний обсяг фізичних і психічних навантажень на свій організм в максимальній та субмаксимальній зонах. Форсування тренування, систематичне застосування надмірних навантажень, невміння забезпечити у процесі занять і після них умови для відновлення функціонального стану, недооцінювання систематичної і регулярної роботи над технікою, включення в тренування вправ, до яких спортсмен не готовий у силу недостатнього розвитку фізичних якостей або стомлення від попереднього тренування, відсутність або неправильне застосування страхування, недостатня або неправильна розминка – усе це може бути причиною спортивних травм чи захворювань спортсменів. Вважаємо, що для своєчасного та якісного усунення цих негативних явищ необхідно провести з травмованими спортсменами систему заходів з метою відновлення їх здоров'я.

Результати опитування майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, професійна діяльність яких буде спрямована на відновленням здоров'я спортсменів, свідчить, що 37,98% респондентів ознайомлені та 36,25% опитаних студентів частково ознайомлені із системою заходів, які необхідно застосовувати зі спортсменами з метою відновлення їх здоров'я після отриманої травми або після захворювання; не ознайомленими вважають себе 16,64% опитаних студентів; важко відповісти 9,13% студентів (рис. 3).

Спорт вищих досягнень є сферою людської діяльності, для якої характерні підвищений травматизм, різноманітні професійні захворювання, передпатологічні та патологічні стани, що містять загрозу для здоров'я спортсменів, ефективності їх тренувальної та змагальної діяльності.

З позицій сьогодення ефективним комплексом медичних, санітарно-технічних, гігієнічних, педагогічних і соціально-економічних заходів, спрямованих на попередження захворювань та усунення чинників ризику, є профілактика травматизму, яка проводиться з метою зміцнення та збереження здоров'я спортсменів.

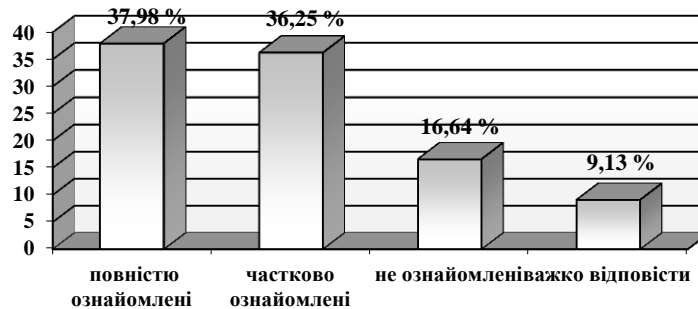

Рис. 3. Розподіл відповідей студентів, опитаних щодо їх рівня ознайомлення з системою заходів, які необхідно застосовувати зі спортсменами, з метою відновлення здоров'я після отриманої травми або після захворювання (%)

Для успішної реалізації заходів профілактики травматизму необхідно знати причини й умови виникнення травм, а також при необхідності уміти надати своєчасну долікарську допомогу. Результати опитування майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, професійна діяльність яких буде спрямована на відновленням здоров'я спортсменів, свідчить, що 32,85% респондентів на достатньому рівні володіють знаннями та навичками щодо профілактики захворювань і спортивного травматизму спортсменів; у 39,16% опитаних студентів виявлено частково достатній рівень знань та навичок; у 16,77% опитаних студентів виявлено не достатній рівень володіння знаннями та навичками щодо профілактики захворювань і спортивного травматизму спортсменів; 11,23% опитаних студентів важко відповісти (рис. 4).

У сучасній системі спортивного тренування втима набуває особливого значення, оскільки її розвиток та компенсація є необхідною умовою для підвищення функціональних можливостей організму. Втима – це особливий вид функціонального стану людини, що тимчасово виникає під впливом тривалої та інтенсивної роботи і призводить до зниження її ефективності.

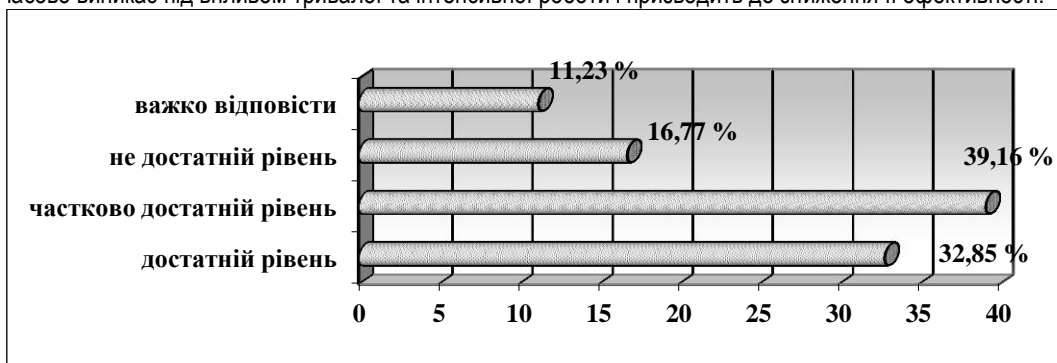

Рис. 4. Розподіл відповідей студентів, опитаних щодо їх рівня знань та навичок з профілактики захворювань і спортивного травматизму спортсменів (%)

Втома проявляється в зменшенні сили м'язів, погіршенні координації рухів, в зростанні затрат енергії для виконання однієї і тієї ж роботи, у вповільненні рухових реакцій та обробки інформації, що у свою чергу може спричинити до травматизму або захворювань. Знання цих особливостей дозволять мінімізувати негативний вплив втоми на організм спортсменів. Опитування майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, професійна діяльність яких буде спрямована на відновлення здоров'я спортсменів, дозволило встановити, що майже половина з них (42,79%) на достатньому рівні володіють знаннями щодо перебігу розвитку втоми у спортсменів; 31,5% респондентів на частково достатньому рівні володіють такими знаннями; 16,58% опитаних студентів стверджують про недостатній рівень оволодіння такими знаннями; важко відповісти 9,14% опитаних студентів.

Висновки. Теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури та літератури з фізичної реабілітації з означеної проблеми та проведене анкетування студентів вищих навчальних закладів України свідчить, що когнітивний компонент у структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів може бути представлений наступними характеристиками: сукупністю повних, глибоких, міцних і системних міждисциплінарних знань щодо збереження і відновлення здоров'я спортсменів; здатністю самостійно набувати нові знання, комбінувати їх і застосовувати в реальних ситуаціях, пов'язаних з прийняттям правильного рішення щодо профілактики та відновлення здоров'я спортсменів; інтелектуальними якостями особистості майбутнього фахівця з фізичної реабілітації.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у виявленні та теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Література

1. Byelikova N. O. *Pidhotovka maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi do zdorov'yazberezhuval'noyi diyal'nosti: teoriya ta metodyka: monohrafiya [Preparation of the future specialists in physical rehabilitation in health savings activities: theory and methods: a monograph]* / Nataliya Oleksandrivna Byelikova. – К.: TOV «Kozari», 2012. – 584 s.
2. Romanyshyn M. Ya. *Profesiyna pidhotovka fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi do roboty iz sport-smenamy [Professional training in physical rehabilitation to work with athletes]: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 «Teoriya i metodyka profesiynoyi osvity»* / M. Ya. Romanyshyn. – Zhytomyr, 2009. – 20 s.
3. Сущенко Л. П. Особливості формування здібностей майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в умовах сучасної парадигми вищої фізкультурної освіти / Л. П. Сущенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт» збірник наукових праць / За ред. Г. М. Арзютова. – К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Випуск 3К1 (56) 15. – С. 347-350.
4. Gotlib J., Bialoszewski D., Cabak A., Barczyk K., Bauer A., Grzegorzczak J. *Wospriyatje fizjoterapia fachu studentow pierwszy roku polskich uniwersytetow rynych ohwiatowych orientacji.* – 2009. –Volume 9, Number 3 // <http://www.fizjoterapiapolska.pl/abstracted.php>.

Башавець Н.А.

Одеський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Одеса

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ: СУПЕРЕЧНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ

У статті розглядаються проблеми інтенсивної перебудови окремих параметрів навчання майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, зокрема тих, що посилюють їх професійно-педагогічну кваліфікацію, не порушуючи конструктивних напрацювань минулого. Визначається потреба суттєвого оновлення змісту, форм, методів, засобів і прийомів навчання, яке дасть змогу підвищити якість педагогічної кваліфікації випускників та її суперечність з відсутністю обґрунтованих і експериментально перевірених організаційно-педагогічних умов модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання.

Ключові слова: майбутні фахівці з фізичного виховання, модернізація, професійно-педагогічна підготовка, педагогічні умови.

Башавець Наталья Андреевна *Постановка проблемы модернизации профессионально-педагогической подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию: противоречия и перспективы решения.* В статье рассматриваются проблемы интенсивной перестройки отдельных параметров обучения будущих специалистов физического воспитания и спорта, в частности тех, что усиливают их профессионально-педагогическую квалификацию, не нарушая конструктивных наработок прошлого. Определяется потребность существенного обновления содержания, форм, методов, средств и приемов обучения, которое позволит повысить качество педагогической квалификации выпускников и ее противоречие с отсутствием обоснованных и экспериментально проверенных организационно-педагогических условий модернизации профессионально-педагогической подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию.

Ключевые слова: будущие специалисты по физическому воспитанию, модернизация, профессионально-педагогическая подготовка, педагогические условия.

Bashavets Nataliya Andriyivna *Statement of the issue of modernization of professional pedagogical training of future specialists in physical education: contradictions and prospects of solution*

The article analyzes the issue of intensive reconstruction of some parameters of training future specialists in physical education and sports, in particular those reinforcing their professional pedagogical qualification without destroying constructive groundwork of the past. We